

שאלת גשמים – הלב נמצא בירושלים.

כתוב במשנה בג' במרחשון שואלין את הגשמים רבן גמליאל אומר בשבעה בו ט"ו יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת" (תענית י.), וכן פסק הרמב"ם (הל' תפלה פ"ב ה"ז), והכוונה בזה שבזמן הבית היתה היהודים צריכים לחזור לביתם אחר הרגל ואחר זמן זה כבר הגיעו למקומם.

אך צ"ע אז למה פסק הרמב"ם שבה"ז שחרב בית המקדש בעוונתנו למה הזמן לשאול עדיין בז' בחשון. וכתב הר"ן (שם) בדעת הר"ף והרמב"ם "לפי שהיו מתאספים בכל הסביבות ברגל לירושלם כמו שעושים גם היום ומפני עולים הללו ראוי שנאמר השאלה שהיא היתה עיקר התקנה" ועיין קרן אורה שם ד:.

וראיני בגליון מיסודי הדעת והמוסר שעמד ע"ז בה"ל "ולכאו" לפום רהיטא הדבר פלא, וצ"ב טובא, דהרי מבואר בה"ל דאה"נ דבעצם היה טוב לכל העולם ולכל בני ישראל בכל העולם שישאלו מיד, והראיה דכבר מזכירים כשם משמ"ע, וגם מהא דחזינן שלולא טעם בהך עולי רגלים בלבד היו כולם כבר מבקשים ושואלים בעד גשם מיד, ולא עוד דמדוקדק באריכות הש"ס תענית שם דאף ממתנינים בעד ממש היחיד האחרון שיגיע לנהר פרת.

ולכאו' הדבר מבהיל על הרעיון שנמצא הלכה למעשה שרוב בני' יוותרו על גשמים דדיהו רק בעד מיעוט האנשים העולים לרגל לקיים מצוה קיומית של עלייה לרגל, והגשם יפריע להם בחזרתם. והגע עצמך היתכן שיפסידו מחמת זה "רובן ככולן" של ישראל את הצורך החיוני ביותר לקיומו של אדם בעד זה "המיעוט" עולי רגלים בלבד אתמהה.

ולא עוד דאף ליכא חיוב להאי מיעוט אינשי לעלות לרגל בה"ז ואיירי רק בחזרתם, ולא ואף לא הויא הכשר מצוה ואתמהה ביותר כנ"ל... "עכ"ל עי"ש מה שישוב בדרך המחשבה.

אך בענין לפי פשוטו מתבאר ע"פ מה שמצינו בחז"ל הלכה למעשה במשנת רבי אליעזר (פ"ג, הובא בספר שלוחא דרחמנא) בה"ל "אפילו בני מזרח אפילו באיי הים שצריכים לגשמים בתקופת תמוז, אינן שואלים את הגשמים אלא בעת שארץ ישראל צריכה להם. שאם תאמר ישאלו בעת שהן צריכין להן, אפילו בימות החמה, נמצא רואים את עצמם כאילו הם בארץ שלהם, אלא יהיו רואין את עצמן כאילו היו באכסניא ולבם לארץ ישראל".¹

וכן הדבר לפי כל ארץ ישראל הרי הם צריכין להרגיש עצמם טפילים למקום המקדש, וצריכים לנהוג כפי הראוי למקום המקדש, ולכן אם זהו צורך "המקדש" שיהיו בני ישראל באים וחוזרים לבתיהם, כמו שכתוב שלש פעמים יראה כל זכורך, ואף כאשר חרב עיניהם ולבם אל המקום הקדוש הזה והוא תל תלפיות, תל שכל פיות פונים אליו, לכן כל שיש צורך עדיין בעלייה לרגל וחזרתם לכל המקומות, צריכים כל בני ארץ ישראל לנהוג כפי הראוי למקום הקדוש הזה.

וידועים דברי החת"ס עד כמה חמור ענין זה שעלינו להבין יקרת מעלת המקום ההוא, וליקר אותו ולהזהר תמיד בכבודו, ולהעלותו על נס מכל מקום קדוש אחר, מחמת השראת השכינה ששורה שם, בכל מקום שנהיה ולא דוקא כשאנו עומדים במקום הקדוש גופא, יש לנו ללמוד מדברי החת"ס מההספד על מיתת צדיקים בחורבן צפת (פר' אמר תקצ"ז) וז"ל "אך לפי דברי אליהו זכור לטוב שרעידת הארץ הוא מקנאת ירושלי' נ"ל כי צדיק הוא אלקינו וקנאת ירושלים עשתה זאת כי שם שער השמים עיר שחברה לה יחדיו שם הר המורי' עקידת יצחק שם שכב יעקב וחלם לו סולם שם הר בית ה' ותל שכל פיות עליו פונים ולא זזה שכינה מכותל

¹ ועי' במשנת רבי אהרן עה"ת פרשת עקב, הובא בקובץ אמונת עתיך.

מערבי, והנה לגמרי זה מקרוב מאה שנים שמו פניהם לצפת כי שם קבר איש אלקי הרשב"י במירון, והאר"י בצפת, וכל העולים לא"י לא שמו פניהם אלא לצפת וטבריה וירושלים נשכחה לגמרי, והוא עיר שם ה' שמה, שם בזה"ז מצוה לעלות לרגל לירושלים, והוכיח כן בשיל"ת יעב"ץ ח"א, לא שם איש על לב אלא לעלות לצפת להילולא דרשב"י... וצדיק ד' המביט לארץ ותרעד אותיות עדר ירושלים הקודש".

וכתב הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ז הל' א-ז) "מצות עשה ליראה מן המקדש שנאמר ומקדשי תיראו ולא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שצוה על יראתו ואי זו היא יראתו לא יכנס אדם להר הבית במקלו... אסור לאדם לעולם שיפנה או שישן בין מזרח למערב ואין צריך לומר שאין קובעין בית הכסא בין מזרח למערב בכל מקום מפני שהיכל במערב לפיכך לא יפנה למערב ולא למזרח מפני שהוא כנגד המערב אלא בין צפון לדרום נפנים וישנים" ומקור דברי הרמב"ם בגמ' (ברכות סא:), הרי לנו שמדיני ומקדשי תראו הוא שצריך להיות קבוע בלב כל איש מישראל שקדושת השכינה במקום המקדש כל כך, שלא תהיה אפשרי לנו בכל העולם לפנות כנגד מקום המקדש, כנגד השראת השכינה השוכן בציון.

ובאמת ענין זה צריך להיות עיקר דרישת יהודי לדור בארץ ישראל, להיות קרוב אל השכינה הקדושה כמו שכתוב "לשכנו תדרשו ובאת שמה", כאשר כתב היעב"ץ (סידור בסולם בית א-ל חווק ג' אות ו') בזה"ל "ידוע שחובת המתפלל לכון גופו כנגד ירושלים... ולזה צריך כל אדם מישראל לעשות הסכמה קבועה בלבו לעלות לדור בארץ ישראל על כל פנים כשימצא ידו די ההוצאה... כדי ליישב הארץ הקדושה השוממה מבלי בניה ולהשתוקק להיות זוכה להתפלל שם לפני היכל מלך, אעפ"י שחרב לא זזה שכינה ממנה, והדר בחוץ לארץ עובד ללא אלהי אמת... עכ"ל, ורואים מדבריו שמיסודות ההשתוקקת לירושלים הוא להשתוקק להתפלל ולהתקרב אל מקום המקדש, מקום שעינו ולבו שם כל הימים, מקום שלא זזה ממנה שכינה לעולם.

ובספר לעבדו בלבב שלם איתא "פעם הגיע לארץ ידידו (של הג"ר זיידל אפשטיין זצ"ל) המשגיח דלייקווד הגה"צ רבי נתן וואכטפויגל, רבינו שאל אז את אחד מתלמידיו לאיזה צורך הגיע המשגיח לארץ, והשיב התלמיד שאינו יודע. אמר לו רבינו, אומר לך, רבי נתן בא לומר לשכינה שלום לך אחותי" עכ"ל, נפלא מאוד עד כמה הבינו גדולי ישראל שכדאי לבא מארץ רחוקה לדרוש השכינה כמו שכתוב "לשכנו תדרשו", ולאמר שלום להשכינה הקדושה השורה אחר כותלינו עד היום הזה.

בספר דעת תורה (דברים ל"ג כ"ג) מהמשגיח ממיר הג"ר ירוחם לובביץ זצ"ל איתא בזה"ל "לפנים בישראל היה בעיניהם תואר ארץ ישראל וזכרונה כזכרון דבר של קודש קדשים, זכורני כשהייתי ילד בן שש וכשבא אורח מארץ ישראל איש משולח לאסוף כסף בעד קופת רמבעה"ג, ולא ידענו אפילו טיבו של האיש ההוא, והיה די לנו כבר כי אמרו עליו בהעיירה כי מארץ ישראל בא, והיו מכנים וקוראים אותו בשם "יהודי של כותל מערבי" לא אוכל לצייר לכם את ההדרת הקודש בהבטתנו עליו, היינו ממש מנשקים כנפי בגדיו כמנשקים דבר שבקדושה".

ולכן לא יתכן לכל בני ארץ ישראל להתפלל לגשם כל זמן שזהו סתירה לשוב מקום המקדש, אשר עינינו ולבנו שם כל הימים.